

Třídící znak							
2	1	9	2	4	1	8	0

**ÚŘEDNÍ SDĚLENÍ
ČESKÉ NÁRODNÍ BANKY
ze dne 12. září 2024**

**k vyhodnocení nastavení sazby proticyklické kapitálové
rezervy pro Českou republiku – září 2024**

I.

Účel úředního sdělení

Česká národní banka (dále jen „ČNB“) podle § 12o odst. 4 zákona č. 21/1992 Sb., o bankách, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o bankách“) a § 8aI odst. 4 zákona č. 87/1995 Sb., o spořitelních a úvěrních družstvech a některých opatřeních s tím souvisejících a o doplnění zákona České národní rady č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o spořitelních a úvěrních družstvech“) vyhodnocuje míru cyklického systémového rizika. Na základě tohoto vyhodnocení ČNB může stanovit nebo změnit sazbu proticyklické kapitálové rezervy pro Českou republiku prostřednictvím vydání opatření obecné povahy podle § 12o odst. 6 zákona o bankách a § 8aI odst. 6 zákona o spořitelních a úvěrních družstvech.

Vzhledem k tomu, že na základě vyhodnocení provedeného v září 2024 nedochází ke změně sazby proticyklické kapitálové rezervy a tedy ani k vydání opatření obecné povahy, zveřejňuje ČNB odůvodnění ponechání sazby proticyklické kapitálové rezervy pro Českou republiku na nezměněné úrovni prostřednictvím úředního sdělení.

II.

Odůvodnění ponechání sazby proticyklické kapitálové rezervy

1. ČNB při vyhodnocování míry cyklického systémového rizika a rozhodování o sazbě proticyklické kapitálové rezervy pro Českou republiku přihlíží k orientačnímu ukazateli proticyklické kapitálové rezervy vypočtenému podle § 12o odst. 2 a 3 zákona o bankách a § 8aI odst. 2 a 3 zákona o spořitelních a úvěrních družstvech, k doporučením vydaným Evropskou radou pro systémová rizika (dále jen „ESRB“) a ukazatelům, které mohou značit růst systémového rizika.
2. Podle § 12o odst. 2 a 3 zákona o bankách a § 8aI odst. 2 a 3 zákona o spořitelních a úvěrních družstvech je základem pro výpočet orientačního ukazatele odchylka poměru objemu poskytnutých úvěrů a hrubého domácího produktu od dlouhodobého trendu. Hodnota poměru poskytnutých úvěrů a hrubého domácího produktu v prvním čtvrtletí 2024 činila 88,1 % a příslušná odchylka od dlouhodobého trendu dosáhla -2,6 procentního bodu.¹ Této hodnotě odpovídá referenční sazba proticyklické kapitálové rezervy ve výši 0 %. Dodatečná odchylka², která vychází z doporučení ESRB (část B, odst. 2) a lépe zohledňuje specifika hospodářství v ČR, dosáhla

¹ Podle doporučení ESRB/2014/1 (Recommendation of the European Systemic Risk Board of 18 June 2014 on guidance for setting countercyclical buffer rates) je za objem úvěrů považována hodnota veškerých úvěrů poskytnutých soukromému sektoru (sektor nefinančních podniků, sektor domácností a neziskových institucí sloužících domácnostem), která je zvýšena o objem dluhopisů emitovaných domácím nefinančním soukromým sektorem. Pro výpočet dlouhodobého trendu poměru objemu poskytnutých úvěrů a hrubého domácího produktu je použita časová řada za období od prvního čtvrtletí 1995 do prvního čtvrtletí 2024 a Hodrickův-Prescottův filtr s parametrem vyhlazení (λ) 400 000.

² Dodatečná odchylka, nazývaná expanzivní úvěrová mezera, je vypočtena jako rozdíl mezi aktuální hodnotou poměru bankovních úvěrů a hrubé přidané hodnoty soukromého nefinančního sektoru a dosaženým minimem uvedeného poměru v posledních 8 čtvrtletích.

- v prvním čtvrtletí 2024 výše 0 p. b. a implikuje hodnotu referenční sazby 0 %.
3. ČNB v reakci na doporučení ESRB prostřednictvím svých publikací (zejména Zprávy o finanční stabilitě) opakovaně zdůrazňovala, že velikost odchylek uvedených v bodě 2 nepovažuje za spolehlivé vodítko pro určení pozice domácí ekonomiky ve finančním cyklu a stanovení výše sazby. ČNB upřednostňuje přístup, který vychází z komplexního posouzení vývoje ukazatelů značících růst systémového rizika podle § 12o odst. 4 zákona o bankách a § 8aI odst. 4 zákona o spořitelních a úvěrních družstvech.³
 4. Mezi hlavní sledované ukazatele patří indikátor finančního cyklu (IFC). Ten se během druhé poloviny roku 2023 odrazil od svého dna a zahájil pozvolný růst. V prvním čtvrtletí 2024 dále rostl, čímž potvrdil, že se ekonomika přesunula do počátečního období růstové fáze finančního cyklu. Z hlediska úrovně IFC přesto zůstal na obecně nízké úrovni. Dosavadní nárůst byl tažen primárně obnovujícím se růstem objemu nových úvěrů v sektoru domácností. Objem čistých nově sjednaných úvěrů domácnostem na bydlení v průběhu první poloviny roku 2024 nominálně zrychlil k hranici 20 mld. Kč za měsíc, čímž dorovnal dlouhodobý průměr 2016-2023 (19 mld. Kč). Objem čistých nově sjednaných úvěrů domácnostem na spotřebu v první polovině 2024 také nominálně zrychloval, a to k hranici 11 mld. Kč za měsíc a zůstal tak nad dlouhodobým průměrem (7,3 mld. Kč za měsíc). Tento vývoj byl doprovázen mírným růstem meziročního tempa růstu stavu úvěrů domácnostem na bydlení.⁴ V reálném vyjádření, tj. po vztažení objemu nových objemů úvěrů k nominálním příjmům domácností, je zřetelné, že z hlediska rychlosti zadlužování se sektor domácností nachází stále pod historickým průměrem, přičemž poměr ročního objemu nových úvěrů na bydlení a ročního hrubého disponibilního důchodu k 31. 3. 2024 činil 13 % (oproti lokálnímu maximu 23,7 % dosaženému ke konci roku 2021 a poslednímu minimu ke konci 2019 ve výši 15,2 %). U objemu čistých nově sjednaných úvěrů nefinančním podnikům byl rovněž pozorován rostoucí trend, avšak s výrazně nižší dynamikou než u domácností. Na konci první poloviny 2024 se objem čistých nově sjednaných úvěrů nacházel na úrovni 52 mld. Kč za měsíc (průměr 2016-2023: 53,4 mld. Kč). V případě reálného vyjádření zůstávala rychlost přijímání nových bankovních úvěrů nefinančními podniky na historických minimech, přičemž k 31. 3. 2024 roční úhrn nově načerpaných úvěrů činil 47,6 % ročního hrubého provozního přebytku (oproti předchozímu maximu 65,4 % z roku 2022). Dynamika úvěrů nefinančním podnikům tak působila na růst IFC i nadále pouze velmi mírně. Úvěrová dynamika se rovněž zatím materiálně neprojevuje v míře zadlužení jednotlivých sektorů.⁵ Cenová dynamika u obytných nemovitostí v prvním čtvrtletí obrátila klesající trend a dosáhla kladných hodnot (meziroční změna indexu transakčních cen činila 1,2 %). Celkový rozsah cyklických rizik v bilancích bank lze vnímat i nadále jako relevantní, a to i ve vztahu ke skutečné tvorbě opravných položek a výši poměru opravných položek a celkových úvěrů. Relevanci naakumulovaných rizik v podmínkách obratu finančního cyklu k růstové fázi naznačuje pozvolna rostoucí tříměsíční míra selhání, která u úvěrů domácnostem na bydlení dosáhla k 30. 6. 2024 hodnoty 0,21 %, u úvěrů na spotřebu 0,88 % a u úvěrů nefinančním podnikům 0,41 %. Nově dosažené hodnoty jsou vyšší než v období 2021–2023, avšak v porovnání s úrovněmi před rokem 2020 nadále podprůměrné a je možné je interpretovat jako návrat na „běžné“ úrovně rostoucího úvěrového trhu. Objem potenciálních neočekávaných cyklických úvěrových ztrát by dle odhadu ČNB dosáhl výše 14,2 mld. Kč. Zdrojem systémového rizika zůstávají i cyklicky snížené rizikové váhy u úvěrových portfolií bank s přístupem IRB. Zhoršení rizikových parametrů vlivem výrazně nepříznivého cyklického vývoje by vedlo k nárůstu rizikových vah a zprostředkovaně také kapitálového požadavku v absolutním

³ Metodický rámec ČNB ke stanovování sazby proticyklické kapitálové rezervy je představen v dokumentu [Přístup ČNB ke stanovování proticyklické kapitálové rezervy](#).

⁴ Meziroční tempo růstu stavu bankovních úvěrů domácnostem na bydlení k 30. 6. 2024 dosáhlo 3,6 %. Meziroční tempo růstu stavu bankovních úvěrů domácnostem na spotřebu dosáhlo 7,9 %. Objem bankovních úvěrů nefinančním podnikům k 30. 6. 2024 meziročně vzrostl o 7,2 %.

⁵ Poměr stavu bankovních úvěrů domácnostem na hrubém disponibilním důchodu činil k 31. 3. 2024 47 %, což je o zhruba 5 p. b. méně než v letech 2021–2022. Poměr stavu bankovních úvěrů nefinančním podnikům na hrubém provozním přebytku činil k 31. 3. 2024 70 %, což je o více než 10 p. b. méně než v předchozích letech.

vyjádření. Tento nárůst by měla proticyklická kapitálová rezerva také pokrývat. Výše kapitálu potřebná pro pokrytí poklesu kapitálového poměru v důsledku možného cyklického nárůstu rizikových vah dle odhadu ČNB činí 24,4 mld. Kč. Celkový dodatečný kapitál potřebný k pokrytí neočekávaných cyklických úvěrových ztrát a nárůstu rizikových vah tak činí 38,6 mld. Kč, čemuž odpovídá sazba proticyklické kapitálové rezervy ve výši 1,26 %.

5. Na základě výše uvedeného hodnocení rozhodla bankovní rada ČNB z důvodu zajištění odolnosti bankovního sektoru o ponechání sazby proticyklické kapitálové rezervy na úrovni 1,25 %. Ponechání sazby na úrovni indikované kvantitativními metodami odráží hodnocení aktuálního a budoucího vývoje finančního cyklu směrem k růstové fázi.
6. ČNB v nejbližších čtvrtletích očekává stabilitu sazby.

III. Závěrečná ustanovení

Toto úřední sdělení bylo zveřejněno 13. září 2024.

Členka bankovní rady:
Ing. Karina Kubelková, Ph.D., MBA v. r.